

[0:00:00 - 0:00:53] Έναρξη συνέντευξης

M.M.: Καλησπέρα... θέλετε να ξεκινήσουμε όπως μου είχατε ζητήσει να μιλήσετε, να μας πείτε αυτά που θυμάστε αλλά να μας πείτε λίγο και το όνομά σας και τα στοιχεία σας καιγια να είμαστε και σίγουροι καταγεγραμμένοι εδώ.

A.M.: Ονομάζομαι Άννα Μερσυνιά και έχω γεννηθεί το έτος 1952. Γεννήθηκα στην Κεφαλονιά και συγκεκριμένα στο χωριό Δελλαπόρτα 6 χιλιόμετρα έξω από το Ληξούρι που είναι η πρωτεύουσα της επαρχίας Πάλλης. (...) Οι γονείς μου είχαν κάποια στρέμματα με σταφίδα για αυτό κάποια λόγια, κάποια πράγματα που θυμάμαι θα μπορώ να σας τα μεταφέρω.

M.M.: Αυτό θέλουμε. Αν θέλετε μπορείτε να ξεκινήσετε.

A.M.: Ωραία! Ο,τι μπορώ να θυμηθώ, ίσως να μην είναι και στη σειρά.

[0:00:56 - 0:05:21] Παιδικά βιώματα από τον τρύγο

M.M.: Ό,τι νομίζετε, αυτό δεν έχει σημασία.

A.M.: Ωραία, ωραία θα είμαι κάπως κατατοπιστική, ή μάλλον αρκετά. Λοιπόν κάθε χρόνο ο τρύγος της μαύρης σταφίδας γινόταν μετά το Δεκαπενταύγουστο για να είναι πλη.. (ανολοκλήρωτη λέξη) εντελώς κατάμαυρη η σταφίδα ούτως ώστε να αποδώσει και καλύτερα. Όλες οι οικογένειες στο χωριό είχαν και μερικά στρέμματα σταφίδας όπως τα έλεγαν... ξεκινούσαν... για πάρα πολύ πρωί για να αρχίσει ο τρύγος προκειμένου να μην τους πιάσει η ζέστη και οι σφήκες που μαζεύονται εκείνη την εποχή, λόγω του καλοκαιριού έκαναν κάνουν κάνουν χορό γύρω από τα αυτιά τους και υπήρχε κίνδυνος να, τσιμπηθούν από αυτές. Οι γονείς μου πήγαιναν πολύ πρωί και κάποιες ελάχιστες φορές πήγαινα και εγώ με το μικρότερο κατά δύο χρόνια αδερφό μου που είχαμε, μας έδιναν να κρατάμε στα χέρια μας προκειμένου και εμείς να μαζέψουμε από τα κλίματα σταφίδες έναν μικρό κουβά, «σίκλο» τον ονόμαζαν και ένα μαχαιράκι για να κόβουμε τα τσαμπιά από τα κλίματα. Αυτά είχανε πάρα πολλά τσαμπιά σταφίδας και φάνταζαν στα μάτια μας σαν κάτι πάρα πολύ σπουδαίο. Ακόμα θυμάμαι τη μητέρα μου, έχει φύγει από τη ζωή, με ένα λευκό τσεμπέρι στο κεφάλι της για να μην την ενοχλεί ο ήλιος και τον πατέρα μου, επίσης και αυτός έχει φύγει από τη ζωή, να σηκώνει στην πλάτη του ένα μεγάλο κοφίνι από αυτήν γεμάτο σταφίδα για να τα μεταφέρει στο αλώνι εκεί που άπλωνε τη σταφίδα που είχαμε μαζέψει. Ήταν ένας ειδικά διαμορφωμένος χώρος καθαρισμένος προκειμένου οι σταφίδες που τις βαζ (ανολοκλήρωτη λέξη) μαζευόντουσαν να απλώνονται σε καθαρό μέρος. Πολλές φορές βοηθούσαν τους γονείς μου σε αυτή την κουραστική εργασία κάποιοι συγγενείς της οικογένειας και εκείνοι με τη σειρά τους ανταπέδιδαν.

Όταν τέλειωνε η συγκομιδή της σταφίδας που κρατούσε συνήθως 10-15 μέρες, αυτό βέβαια έχει να κάνει και με τα χτήματα που είχε η κάθε οικογένεια, γιατί σε άλλες ήταν λιγότερο και σε άλλες περισσότερο η διάρκεια της συγκομιδής, σειρά είχε το άπλωμα της σταφίδας, στα αλώνια, προκειμένου να ξεραθεί από την έκθεση της στον ήλιο. Κάθε βράδυ σκέπαζαν το χώρο αυτό με ειδικά πανιά για να προφυλάξουν τη σταφίδα από τη βροχή, από την ξαφνική βροχή που στα Επτάνησα είναι πάρα πολύ γνώριμη κατάσταση, καθώς επίσης και από την υγρασία .

Ε.. μια στιγμούλα... (κάνει παύση και ψάχνει τις σημειώσεις της)

Κάποια βράδια ο πατέρας μου προκειμένου να προστατεύσει τη σταφίδα από τυχόν κλέφτες ή και από τη βροχή ακόμη έπαιρνε το μαξιλάρι του και μία κουβέρτα και πήγαινε και κοιμόταν δίπλα στο αλώνι που ήταν απλωμένη η σταφίδα.

M.M.: Αυτό το έκαναν και άλλοι εκεί στο χωριό;

A.M.: Το έκαναν και ε και άλλοι και πολλές φορές που ήτανε γειτονικά τ' αλώνια το βράδυ καθόντουσαν και κουβεντιάζανε κάτω από το φεγγάρι γιατί τον Αύγουστο, το Αυγουστιάτικο φεγγάρι βοηθούσε και τις παρέες μετά πηγαίνανε για ύπνο. Την κουβέρτα που κουβαλούσε δε ο πατέρας μου τη θυμάμαι ακόμη, ήτανε γκρίζα είχε ένα ρέλι γύρω-γύρω άσπρο. Ακόμα αυτή η εικόνα είναι χαραγμένη μέσα στο μυαλό μου.

(κάνει παύση και γυρίζει μια σελίδα χαρτί)

Εεεεε το άπλωμα της σταφίδας στα ειδικά διαμορφωμένα αλώνια γινόταν προκειμένου να ξεραθεί από την έκθεσή της στον ήλιο, το ξαναείπα και πάλι....μία στιγμή για να συγκεντρωθώ

M.M.: Ναι ναι.

A.M.: Τα πρωινά ακολουθούσε η αντίθετη εργασία έβγαινε το πρωί ο ήλιος και έκανε τη δουλειά του δηλαδή πολλές ... μάζευαν τα τα πανιά προκειμένου να εκτεθεί στον ήλιο η σταφίδα και να ξεραθεί αυτό ήταν το ζητούμενο δηλαδή. Πολλές φορές το σκέπασμα και το ξεσκέπασμα το κάναμε εμείς τα μικρά παιδιά σαν παιχνίδι και συμμετείχε και ο μικρός μου αδερφός.

M.M.: Ωραία ευχαριστώ. Προς το παρόν έχουμε κάνει το πρώτο μέρος και θα συνεχίσουμε με το δεύτερο σε λίγο. Ευχαριστώ.

B ΜΕΡΟΣ / ίδια μέρα

[0:00:00 - 0:03:50] Εναρξη Β' μέρους συνέντευξης

A.M.: Τα πρωινά ακολουθούσε η αντίθετη εργασία, έβγαινε το πρωί ο ήλιος και έκανε τη δουλειά του. Πολλές φορές το σκέπασμα και το ξεσκέπασμα το κάναμε μικρά παιδιά , μικρά παιδιά για παιχνίδι εγώ με τον αδερφό μου .Μικρά παιδιά όπως ήμασταν το κάναμε για παιχνίδι εγώ με τον αδερφό μου.

Τα πρωινά και όλη την ημέρα η σταφίδα ρουφούσε (με έμφαση) την κάψα του καλοκαιριού προκειμένου να ξεραθεί τόσο ώστε (γύρισμα σελίδας) οι ξεραμένες ρώγες να αποχωρίζονται από τα τσαμπιά. Κινδύνευε όμως, η απλωμένη σταφίδα από τα πουλιά που θέλανε να χορτάσουν τσιμπώντας τις ρώγες. Γι' αυτό το λόγο ο πατέρας μου, και πολλοί άλλοι βέβαια, είχαν σκαρφιστεί την κατασκευή κάποιου σκιάχτρω , στη θέα των οποίων, τα πουλιά φοβόντουσαν και έφευγαν. Τα σκιάχτρα ήταν κυρίως φτιαγμένα από καλάμια σε μορφή ανθρώπινου σώματος και φορούσαν κατάμαυρα ρούχα.

Το λιάσιμο της σταφίδας διαρκούσε με το μέτρημα του χρόνου που έκαναν οι γονείς μου συνήθως... ολοκληρωνόταν μετά του Σταυρού, στις 14 του Σεπτέμβρη. Τότε άρχιζαν οι εργασίες της συγκέντρωσης της ξεραμένης σταφίδας και ο διαχωρισμός της από τα κατάξερα τσαμπιά (αναστεναγμός). Μέσα σε ένα αραιό κόσκινο κοσκίνιζαν τη σταφίδα για να μείνει μόνο ο ξηρός καρπός καθαρός από τα κομμάτια του τσαμπιού. Όλη αυτή η διαδικασία κρατούσε κάποιες μέρες. Η σταφίδα συγκεντρώνονταν σε σωρούς που έμοιαζαν με πυραμίδες (πιο αργή ομιλία) και από εκεί την έβαζαν σε σακιά με προορισμό τη μεταφορά τους στην πόλη, στο Ληξούρι, για παράδοση στον ΑΣΟ (Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός) και στη συνέχεια, να

φορτωθεί σε καράβια που τα που την έπαιρναν για κάποιες, για τον Πειραιά ή και για κάποια λιμάνια του εξωτερικού. Τις περισσότερες φορές η μεταφορά του φορτίου γινόταν με άλογα, γαϊδούρια και όπως είναι εύκολο να καταλάβει κανείς... αυτό γινόταν ανάλογα, ανάλογα με την ποσότητα που είχε κάθε οικογένεια τρεις ή τέσσερις φορές. Πολλές φορές βέβαια ερχόντουσαν και αυτοκίνητα, εκείνης της εποχής για να παραλάβουν μεγαλύτερες ποσότητες σταφίδας. Οι κόποι μιας χρονιάς τότε έφταναν στο τέλος και η ανταμοιβή της εργασίας αυτής ήταν η επιβράβευση της κόυραση της αγωνίας και της προσπάθειας. Τα χρήματα για εκείνες τις εποχές ήταν καλά και με αυτά ζούσαν τότε ολόκληρες οικογένειες. Μάλιστα... όπως ο πατέρας μου χαρακτηριστικά έλεγε: «με τη σταφίδα παιδί μου σπουδάσανε τόσα παιδιά και γίνανε επιστήμονες».

(Παύση)

Αυτό που θυμάμαι στη συνέχεια, ήταν ότι κατά το έτος 1967 και κατά τη διάρκεια της Χούντας, με μία απόφαση του τότε υπουργείου Γεωργίας επιδοτήθηκε το ξερίζωμα της μαύρης σταφίδας και η αντικατάσταση της με καλλιέργεια ελαιόδεντρων και την παραγωγή λαδιού. Έτσι έφτασε στο τέλος όλη αυτή η γιορτή που γινόταν γύρω από τη μαύρη σταφίδα.

Δεν έχω άλλες μνήμες, ήτανε ίσως λίγο περιορισμένα αυτά που είπα αλλά ήτανε συγκεντρωμένα μέσα στο μυαλό μου με δεδομένο ότι ήμουν 10,11 το πολύ 12 ετών. Δεν θυμάμαι αλλά ελπίζω να ήμουν αυτά, να ήμουν αρκετά κατατοπιστική (ομιλία με άγχος) και αυτά που σας είπα να πιάσουν τόπο, εντός παρενθέσεως, εντός εισαγωγικών.

[0:03:51 - 0:05:22] Η αγωνία των καλλιεργητών να διαφυλάξουν την καλλιέργεια

Μ.Μ.: Πολύ ενδιαφέροντα αυτά που μας είπατε αλλά αλλά θυμάμαι σε κάποια συζήτηση που είχαμε κάνει, την προηγούμενη φορά ότι είχατε αναφερθεί σε κάποιες συζητήσεις που γίνονταν μεταξύ συγγενών και φίλων καθ όλη τη διάρκεια της καλλιέργειας σταφίδας και που έδειχναν την αγωνία των ανθρώπων. Μπορείτε να μας τα θυμηθείτε πάλι αυτά να μας τα πείτε;

Α.Μ.: Βεβαίως! Η διαδικασία ήταν πάρα πολύ μεγάλη γιατί ξεκινούσε από την αρχή του χρόνου με την καλλιέργεια του του κήματος τέλος πάντων που ήταν οι σταφίδες, στη συνέχεια εεμμ να το ραντίσουν, να το θειαφίσουν για την προστασία από διάφορες τέτοιες ασθένειες, αλλά εκείνο το βασικό τους μέλημα και η αγωνία όλων ήταν ότι ο καιρός να ευνοήσει, να μη ρίξει πολλή βροχή να μη ρίξει χιόνι ούτως ώστε τα ... θα τα αμπέλια θα είχανε ... Θα έβρισκε το χιόνι τις σταφίδες που θα ήταν σε πρώιμο στάδιο και δεν θα μπορούσε να δημιουργήσει προϋπόθεση να μεγαλώσουν, να μαυρίσουν, να φτάσουν στο αποτέλεσμα που θα ήθελαν εκείνοι να κάνουν, δηλαδή δεν ήταν μόνο ο τρύγος, ήταν και η αγωνία που είχαν να φτάσουν σ' αυτό.. σ αυτό το επίπεδο , δηλαδή κάποιους μήνες μέχρι τότε ήταν διαρκής η φροντίδα.

[05:23.18 - 0:05:56] Η ιδιοκτησία γης της οικογένειας

Μ.Μ.: Θυμάμαι μου είχατε αναφέρει τον τρόπο απόκτησης των χωραφιών αυτών από τους γονείς σας ... θέλετε να μας το θυμίσετε;

Α.Μ.: Αυτά τα χτήματα ήταν προίκα της μητέρας μου όταν παντρεύτηκε τον πατέρα μου, το 1950. Ο πατέρας μου τα επεξεκτείνε, δηλαδή έφτιαξε, εφύτεψε κι άλλα κλίματα...εε ένα αγρόκτημα 4,5 στρεμμάτων που σήμερα έχει ελιές και ανήκει σ'εμένα.

Μ.Μ.: Θέλετε να μας πείτε.. (διακοπή)

Α.Μ.: Και θα το αφήσω και εγώ στις κόρες μου!

[0:06:00 - 0:08:53] Αναφορά σε δύο επιφανείς οικογένειες του χωριού Δελλαπορτάτα
M.M.: Θέλετε να μας πείτε κάποιες ονομασίες που θυμάστε από εκείνη την εποχή, περιοχών, χωραφιών, κάποιους άλλους ανθρώπους που ασχολούνταν εκεί στο χωριό γιατί απ' ό,τι θυμάμαι πάλι σε μια συζήτηση που κάναμε, μπορεί το χωριό Δελλαπορτάτα να είναι μικρό αλλά έχει δύο πολύ σπουδαίες οικογένειες. Θέλετε να μας μιλήσετε λίγο γι' αυτές;

A.M.: Εκείνη η τοποθεσία λέγεται Άγιος Γεώργιος γιατί ήταν δίπλα σε ένα μεγάλο κτήμα του Δελλαπόρτα, δεν θυμάμαι το μικρό του όνομα, ήτανε γιατρός οφθαλμίατρος, Δελλαπόρτας και είχε μέσα μια εκκλησία που ήταν αφιερωμένη στον Άγιο Γεώργιο, γι' αυτό η τοποθεσία αυτή, η ευρύτερη τοποθεσία και το δικό μας, λεγότανε και λέγεται ακόμα Άγιος Γεώργιος, Αϊ Γιώργης το λέγανε έτσι εν συντομία. Το χωριό μου είχε δύο μεγάλες οικογένειες, όπως σας είπα, του Δελλαπόρτα, που έκανε πάρα πολύ σταφίδα (με πολύ έμφαση), μεγάλη. Είχε ανθρώπους που δούλευαν γι' αυτόν, «σέμπροι» ονομαζόντουσαν και ειδικά ο Δελλαπόρτας είχε πάρα πολύ μεγάλη παραγωγή, μάλιστα τα αλώνια που είχε αυτή η οικογένεια, που δούλευε για να τα συγκεντρώσει ήταν τεράστια και δεν ήταν μόνο κάτω, κατάχαμα, όπως οι γονείς μου τα έβαζαν αλλά μέσα σε ξύλινες κασέλες, τεράστιες, οπότε ήταν πιο εύκολο το.. και... το καθάρισμα της σταφίδας και το σκέπασμά της επίσης σε περιόδους που έβρεχε ή είχε αέρα και τέτοια και ενοχλείτο η σταφίδα. (γρήγορος λόγος)

Άλλη μια οικογένεια ήταν... Γερουλάνος λέγονταν εξακολουθούν να υπάρχουν τα σπίτια τους εκεί πέρα, δεν είναι βέβαια στην ίδια κατάσταση που ήταν τότε, δεν ξέρω αν αυτός είχε σταφίδα, δεν είχα ακούσει αν αυτός είχε σταφίδα. Αλλά είναι δύο μεγάλες πλούσιες οικογένειες, αριστοκρατικές οικογένειες, οι οποίες έχουν ακόμα απογόνους, επισκέπτονται το χωριό και έχουν χτίσει σ' αυτές τις μεγάλες περιουσίες μικρότερα σπίτια γιατί βέβαια δεν συγκρίνεται αυτή η εποχή με τη σημερινή. Μάλιστα του Δελλαπόρτα η οικογένεια, οι απόγονοι είναι όλοι στην Αμερική, στο Los Angeles.

M.M.: Ε η αναφορά σας σε μία οικογένεια που είχε ένα σπίτι που είχατε χαρακτηρίσει το μεγάλο κόκκινο σπίτι, λίγο πιο έξω από το χωριό σας, μπορείτε να μας θυμίσετε τι μας είχατε πει;

A.M.: Αυτό το μεγάλο κόκκινο σπίτι ανήκει στην οικογένεια Δελλαπόρτα. Σήμερα έχει ανακαινιστεί στην ίδια μορφή που ήτανε, από την κόρη και την εγγονή του πρώτου Δελλαπόρτα, η οποία κατοικεί στην Αμερική αλλά επισκέπτεται στο χωριό σχεδόν κάθε καλοκαίρι. Φέτος και το περασμένο καλοκαίρι δεν ήρθανε, λόγω της γνωστής καραντίνας και στην Αμερική αλλά και στην Ελλάδα επίσης.

[0:08:55 - 0:09:39] Καλλιέργεια σταφίδας σε γειτονικά χωριά

M.M.: Στην ευρύτερη περιοχή της Παλικής υπήρχαν και άλλες περιοχές οι οποίες έκαναν παραγωγή σταφίδας;

A.M.: Βεβαίως και μάλιστα πολύ μεγαλύτερη απ' ό,τι κάναμε εμείς προσωπικά, εμείς, η οικογένειά μου. Ήταν έξω από το Ληξούρι αλλά προς τη Νότια πλευρά το χωριό Ματζαβινάτα, Σουλλάροι, Χαβδάτα και Χαβριάτα, έκαναν πολύ μεγάλη παραγωγή. Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω λόγω του ότι ήμουν μικρή αλλά άκουγα από τον πατέρα μου που έλεγε πως έκαναν πολύ μεγάλη παραγωγή. Ακόμη νομίζω πως σ' αυτές τις περιοχές, τα Ματζαβινάτα έχουν ακόμη... παραγωγή και βγάζουν σταφίδα και την εμπορεύονται.

[0:09:40 - 0:11:40] Το νοικοκυριό και η διαχείριση των οικονομικών

M.M.: Θυμάστε να μας πείτε κάποιες άλλους είδους λεπτομέρειες σχετικά με την παραλαβή του εμπορεύματος ή από τον ΑΣΟ, οικονομικά στοιχεία που θα μπορούσατε να μας πείτε για την οικογένεια για το πόσο συντηρούσε η σταφίδα, αναμνήσεις της σταφίδας;

A.M.: Αναμνήσεις από τη σταφίδα. Θα σας πω για τον ΑΣΟ , θα σας πω για τη σταφίδα... Η μάνα μου διάλεγε τις μεγαλύτερες ρώγες, τις έβαζε στο φούρνο για να γίνουν ακόμα πιο σφιχτές και πιο τραγανιστές και επειδή ήταν μεγαλύτερες τις ονόμαζαν «τσιμπήμπο». Τη δε μαύρη σταφίδα, μαζί με στραγάλια που η μητέρα μου έφτιαχνε, ραντίζοντας με νερό ρεβύθια και πασπαλιζοντάς τα με αλάτι, τα έβαζε σε αυτοσχέδια τζάκι και τα έψηνε και αυτό ήταν για μένα και τον αδερφό μου το δεκατιανό μας στο σχολείο. Δηλαδή, θυμάμαι τις τσέπες της ποδιάς μου, γιατί φορούσαμε ποδιές τότε με άσπρα γιακαδάκια, γεμάτες με στραγάλια και σταφίδα από τη μαύρη σταφίδα που ήτανε το έσοδο του σπιτιού μας.

Σε ότι αφορά τα χρήματα, τα χρήματα ήταν ανάλογα με την παραγωγή. Εμείς είχαμε μία μέτρια αλλά ήταν αρκετά τα χρήματα και θυμάμαι τον πατέρα μου που λει: «Φέτος πήγαμε καλά». Αυτή ήτανε η... κάθε κάθε χρόνο στο τέλος γιατί όταν τα πηγαίνανε μετά το εμπόρευμα στον ΑΣΟ δεν περνάνε στα χρήματά τους αμέσως αλλά τους καλούσαν μετά από 20 μέρες ένα μήνα και τότε γινότανε η αποχρέωση τέλος πάντων δεν ξέρω και τους δίναν τα χρήματα. Ήτανε αρκετά για να ζήσει μια μία οικογένεια με τα δεδομένα εκείνης της εποχής βέβαια και με τις απαιτήσεις που είχε η ζωή.

M.M.: Η μητέρα σας συμμετείχε σε όλη αυτή τη διαδικασία;

A.M.: Πάντα. Ο πατέρας μου, χωρίς τη μητέρα μου δεν έκανε δευτερόλεπτο παντού ήταν μαζί. Δηλαδή και το χειμώνα που τα σκάλιζε τα δούλευε μετά ράντιζε μετά θειάφιζε, κουτσοκόρφιζε, γιατί όταν γινόταν μεγάλα τα κλίματα έπρεπε να τα κόψουνε για να μην είναι τόσο μεγάλα, ούτως ώστε να διευκολύνεται ο διάδρομος να περνάνε μέσα ήταν πάντα μαζί του. Δηλαδή δεν θυμάμαι τον πατέρα μου να πηγαίνει ποτέ μόνος του αυτό αφορά ειδικά για τη σταφίδα ήτανε πάντα μαζί.

M.M.: Άρα τα κτήματα που είχατε εσείς ήταν ιδιόκτητα. Δουλεύατε , ο πατέρας σας ή κάποιοι συγγενείς σας σε άλλους σαν σέμπροι για να συμπληρώσετε κάποιο...

A.M.: Εμείς όχι! Η οικογένειά μου, όχι ποτέ δεν είχαμε δεν είμαστε σέμπροι σε κανέναν (με έμφαση) αλλά άλλοι από το χωριό ήταν σέμπροι στους Γερουλάνος, στους Δελλαπόρτες και σε κάποιους άλλους – δεν θυμάμαι πως λέγονταν τώρα αυτοί-... και σε ένα άλλο μέρος που η περιοχή αυτή λέγεται Ρόγγοι, ήταν επίσης ένας μεγαλόγαιοκτήμονας που μου διαφεύγει το όνομά του μετά από τόσα χρόνια και αυτός είχε σέμπρους. Δεν ξέρω αν είχε σταφίδα όμως αυτός δεν ξέρω. Είχε παραγωγή άλλων πραγμάτων. Ελιές, δεν ξέρω, κρασιά σταφίδα, σταφύλια. Δεν ξέρω αν είχε σταφίδα αυτός.

M.M.: Ωραία θέλετε να μου πείτε κάτι άλλο σκέφτεστε κάτι άλλο που θα θέλατε να μου πείτε;

A.M.: Γύρω από αυτό;

M.M.: Βεβαίως.

A.M.: Δεν μπορώ να θυμηθώ. Το μόνο που θυμάμαι αυτό, τη μάνα μου και τον πατέρα μου να έρχονται με τα πρώτα τσαμπιά σταφίδας και να φωνάζει «Άννα, Σπύρο» - έτσι λένε τον αδερφό μου - και μας έδινε τα πρώτα τσαμπιά να τα δοκιμάσουμε όταν είχε αρχίσει να σκάει έτσι έλεγε ο πατέρας μου, να σκάει, να μαυρίζει να αρχίζει να ωριμάζει η σταφίδα. Αυτή είναι η εικόνα που έχω μέσα στο μυαλό μου.

[0:13:40 - 0:17:36] Συνολική αποτίμηση της οικογενειακής ενασχόλησης με την καλλιέργεια σταφίδας

M.M.: Αυτό είναι πάρα πολύ ωραία και πολύ συγκινητική εικόνα μας μεταφέρετε.

A.M.: Είναι πάρα πολύ συγκινητικό γιατί τους αγαπούσα τους γονείς μου και (σπασμένη φωνή) οι εικόνες τους είναι μέσα στο μυαλό μου ανεξίτηλες και ας ήταν...έχουν περάσει τόσα χρόνια.

M.M.: Ωραία και θα ήθελα να σας ρωτήσω και το εξής μας περιγράψετε μία κατάσταση όπου αυτό το χρονικό διάστημα, αυτούς τους μήνες δηλαδή που συνέβαινε η καλλιέργεια της σταφίδας και η προετοιμασία της, ολόκληρο το χωριό και άλλα χωριά της περιοχής της Παλικής βρίσκονταν σε έναν οργασμό εργασιών και τα λοιπά, αυτό μέσα στην καθημερινότητα ενός παιδιού 10 , 8, 12,11 χρονών πώς το φαντάζεστε; Πώς το βιώνετε εσείς;

A.M.: Εμείς σαν παιδιά τι βιώναμε; Μας έλειπαν οι γονείς μας, γι' αυτό πολλές φορές πηγαίναμε κι εμείς μαζί τους, μας έλειπαν οι γονείς μας. Μάλιστα ο αδερφός μου, ο οποίος είχε τεράστια αδυναμία στη μητέρα μου, το σπίτι μας είναι σε ένα ύψωμα,ο δρόμος που ερχόντουσαν οι γονείς μου ήταν από κάτω, και καθόταν σε μία μεγάλη πέτρα για να αγναντεύει (με έμφαση) απέναντι το δρόμο να δει τότε θα έρθει ο πατέρας μου και η μάνα μου.

M.M.: Ε ναι λογικό είναι, γιατί... οι γεωργικές εργασίες χρειάζονται απόλυτη προσοχή, προσπάθεια.

A.M.: Πασάρα πολύ χρόνο, δηλαδή οι γεωργοί, δεν ξέρω σήμερα τότε ήταν από το πρωί μέχρι το βράδυ στα χωράφια όλες τις εποχές γιατί κάθε φορά υπήρχε και μία διαφορετική καλλιέργεια τη μία ήτανε σταφίδα, την άλλη... Είχαμε και κάποια αμπέλια που βάζαμε που τα μαζεύαμε και βάζαμε κρασί, έκανε κρασι ο πατέρας μου παραδοσιακά με λινό και τα πατούσαν κιόλας χορεύοντας και επίσης είχαμε και ελαιόδεντρα που μαζεύαμε ελιές. Επίσης, είχε σε άλλα μέρη που είχε ο πατέρας μου δικά του όχι τα προικιά της μητέρας μου αγροκτήματα έσπερνε στάρι, το οποίο εκείνη την εποχή το δίνανε στο μύλο και κάναμε αλεύρι και η μητέρα μου έψηνε ψωμί από αυτό... και τρώγαμε βέβαια.

M.M.: Όχι για Εμπορική χρήση;

A.M.: Όχι, όχι, όχι για ιδίαν χρήση, ε ναι, σημειωτέων ότι αυτά έχουνε γίνει πριν 50 τόσα χρόνια βέβαια. Μία άλλη εποχή περιγράψω. Καμία σχέση με τη σημερινή.

M.M.: Όταν πηγαίνετε για επίσκεψη θέλετε να μου πείτε εκείνο το... μου λέγατε ότι κρατούσατε σταφίδες;

A.M.: Α ναι βέβαια, η μητέρα μου και ο πατέρας μου είχαν συγγενείς στην πρωτεύουσα στο Αργοστόλι και όταν πηγαίναμε επίσκεψη ήταν οπωσδήποτε μέσα στα, στο πεσκέσι που πηγαίναμε, σ' ένα δωράκι ήταν οπωσδήποτε η σταφίδα και το «τσιμπίμπο» καθώς επίσης και το λάδι. Ναι περιμένανε τότε θα έρθει η Στάμω, η μάνα μου, να φέρει τη σταφίδα τους άρεσε πάρα πολύ.

M.M.: Άρα δεν ήτανε μόνο ένα προϊόν για εξαγωγή και εμπόριο ήταν και κάτι που και εσείς οι ίδιοι απολαμβάνετε.

A.M.: Το απολάμβανε και εμείς και κάποιοι συγγενείς που έδιναν οι γονείς μου. Δεν ήταν τόσο, εμείς δεν είχαμε τόσα πολλά κτήματα για να είναι το βασικό έσοδο, αλλά ήταν ένα έσοδο υπολογίσιμο.

M.M.: Ωραία ευχαριστώ πολύ.

A.M.: Εγώ σας ευχαριστώ πολύ και εύχομαι καλή επιτυχία στην εργασία σας. Θα χαρώ πάρα πολύ να ακούσω καλά λόγια. Είπα αυτά που μπορούσα να θυμηθώ, έχουν περάσει πάρα πολλά χρόνια έκτοτε.

M.M.: Ευχαριστούμε πολύ.

A.M.: Εγώ ευχαριστώ πάρα πολύ. Μου δώσατε μία αφορμή να θυμηθώ παιδικά χρόνια, παιδικές αναμνήσεις να ξαναπαναφέρω και να θυμηθώ να ξαναβάλω στο μυαλό μου αυτή την εικόνα των γονέων μου.

M.M.: Ευχαριστούμε πολύ.

[17:37.94] Ολοκλήρωση Β' μέρους